

Бекітемін:
2022 жылғы 01 қыркүйектің
педагогикалық кеңес отырысының
№1 хаттамасы
Мектеп директоры:
Нурахмет С.
01.09.2022 ж.

2022-2023 оқу жылына арналған
«Кирдищев атындағы мектеп-балабақшасы» КММ
негізгі орта білім беру деңгейінің
1-8 сыныптарына арналған «Жол жүру ережелері»
оқу бағдарламасы

Қазақстан Республикасының
оқу және білім Министрлігі
бұйрығына
Қосымша 1

**Жалпы білім беретін мектептердің
1 – 8 сыныптарына арналған
Жолда жүру ережелерінің оқу
БАҒДАРЛАМАСЫ**

Жол қозғалысы ережелері бойынша **1-ші сыныптан бастап 8-ші сыныпқа дейін** жол қозғалысы қауіпсіздігі және медициналық көмек көрсету тақырыптарын қоса отырып, **айына екі рет қана жүргізілсін.**

Жол қозғалысы ережелерін игеруіне 1-4 сыныптарына жылына әр сыныпқа 18 сағат беріледі, ал 5-8 сыныптарына жылына әр сыныпқа 14 сағаттан беріледі.

Осымен ЖҚЕ бойынша оқу бағдарламасы 1-4 сыныптарында келесі пәндері санағы бойынша өтеді (хат, әуен, қоршаған ортамен танысу, тілді дамыту, сыныптан тыс оқу, дене шынықтыру, бейнелеу өнері, еңбекке баулу) және ай сайын күнтізбе жоспарына енгізу. 5-8 сыныптарында ЖҚЕ сабақтан тыс уақытында сынып сағаттар және факультативтер есебімен өтеді.

Жол қозғалысы ережелерін оқыту сабағы жалпы мектептің бастауыш сыныптары мұғалімдерімен, сынып жетекшілерімен, еңбек сабағы мұғалімдерімен іске асырылады.

Журналда жеке бет толтырылады, онда дәріс тақырыптары жазылады, сабақта болулары туралы белгі қойылады және оқушылар білімінің сабақ бойынша бағалары тіркеледі. **Бағалар өлшемі гуманитарлық пәндер бойынша баға қоюдың жалпылама қабылданған нормаларына сәйкес келеді.** Әдеттегідей, сабақты сынып жетекшілері жүргізеді және ЖҚЕ оқытып, үйретуге жауапты адам мен әкімшілік бақылауда ұстайды.

ЖҚЕ бойынша оқушылармен дәрістерді арнайы жабдықталған бөлмеде немесе арнайы автоалаңда (мектеп ауласында, дене тәрбиесі залында) көрнекі-оқу құралдарын, жабдықтарды және балалардың көлік құралдарын пайдалана отырып өткізу ұсынылады.

Алаңда өтетін жерлерде: жол қиылыстарында, жүргіншілер өтпесінде жол таңбалары салынады; уақытша немесе тұрақты бағдаршамдар, жол белгілері мен басқа да жабдықтар орнатылады.

Кейбір сабақтарды көшеде, жол қиылысында, алаңда (көлік құралдары қозғалысы мен жүргіншілер жүрісін көрсете отырып), қоғамдық көлікте өткізу ұсынылады.

Дәрістерді, жекелеген әңгімелерді, экскурсияларды және т.с.с. өткізу үшін мұғалім (сынып жетекшісі) жол полициясы қызметкерлерін, көлік құралдары жүргізушілерін тарта алады.

Оқыту және сыныптан тыс жұмыс процесінде оқушыларды көшелер мен жолдарда өздерін саналы ұстауға, жол қозғалысы ережелерін мүлтіксіз орындауға тәрбиелеуге ықпал жасайтын қысқаметражды кинофильмдер, бейнефильмдер, диафильмдер, диапозитивтер көрсетіледі, КТК-лар, викториналар, жүргіншілер мен велосипедшілер қозғалысы қауіпсіздігі жөнінен жарыстар ұйымдастырылады.

Әрбір сабақтан соң бақылау сұрақтары, тапсырмалар көмегімен оқушының Жол қозғалысы ережелерін қалай меңгергендігін анықтайтын тексеріс жүргізу қажет.

1-

СЫНЫП

р/т №	ай	Сабақ тақырыптары
1.	қыркүйек	Көше күтпеген жағдайларға толы
2.	қыркүйек	Көше күтпеген жағдайларға толы
3.	қазан	Практикалық сабақ (экскурсиялар, үстел үстіндегі ойындар).
4.	қазан	Аялдау жолы және қозғалыс жылдамдығы.
5.	қараша	Жүргіншілер өтпелері.
6.	қараша	Реттелмейтін көше қиылыстары.
7.	желтоқсан	Реттелетін көше қиылыстары. Бағдаршам.
8.	желтоқсан	Жолдан тағы қай жерде өтуге болады.
9.	қаңтар	Автобуста және троллейбуста жүру.
10.	қаңтар	Трамвайда және көліктің басқа да түрлерінде жүру
11.	ақпан	Жол белгілері және жолға салынатын таңбалар.
12.	ақпан	Ойнауға қай жерде болады және қай жерде болмайды.
13.	наурыз	ЖКО кезіндегі жарақаттардың түрлері.
14.	наурыз	Жарақаттанғанда өзіңе және жолдасыңа қалай көмектесу керек.
15.	сәуір	Сен – велосипедшісің.
16.	сәуір	Қала сыртына шығу.
17.	мамыр	Жол жүргізушілердің көзімен.
18.	мамыр	Қорытынды сабақ.
	Барлығы:	

1-2. Көше күтпеген жағдайларға толы.

Біз тұратын қала, кент. Мектеп орналасқан шағын аудандағы негізгі көшелер. Көшеде неліктен қауіпті. Жол қозғалысы ережелерін неліктен білуге және орындауға тиіспіз.

Көше элементтері: жүргін бөлік, тротуар. Жаяу жүргіншілер қоршаулары. Көшедегі қауіпсіздік. Тротуарда қалай дұрыс жүру, жүргін бөлікті қалай дұрыс кесіп жүріп өту керек.

Мектепке және үйге неғұрлым қауіпсіз жол. Нақты бағдарды талдау.

Бірі екіншісіне көмектеседі (көшені өзің кесіп жүріп өте алмасаң – ересек адамнан көмек сұра).

Көшедегі тәртіп – қауіпсіз қозғалыс кепілі. Мұқият және абай бол!

4.

3. Практикалық сабақ.

Қалаға (кентке) экскурсия - № 1-2 сабақтарды практикалық бекіту.

ЖҚЕ бойынша үстел үстіндегі ойындар мен жылжымалы ойындар және арнайы автоаландардағы сайыстар.

4. Аялдау жолы және қозғалыс жылдамдығы.

Жүргін бөлікке кенеттен жүтіріп шығу неліктен қауіпті.

Автомобильді қас-қағым сәтте тоқтату мүмкін емес.

Автомобильдің аялдау жолы.

Балалармен болған жол-көлік оқиғаларының мысалдары (жол полициясының мәліметтері бойынша).

5. Жүргіншілер өтпелері.

Жолды қай жерде кесіп жүріп өтуге болады.

Реттелмейтін жүргінші өтпесі, оның белгілері (жол белгілері, жолға салынған таңбалар).

Екі жақты қозғалыс жолы. Егер жүргін бөлікті кесіп жүріп өтуге үлгермесең не істеу керек. Жүргін бөліктің ортасында тұрған жүргіншінің өзін-өзі ұстауы.

Бір жақты қозғалыс жолы. Қозғалысы бір жақты жолды кесіп жүріп өту ережелері.

6. Реттелмейтін көше қиылыстары.

Көше қиылысы деген?

Көлік құралдарының көше қиылысындағы қозғалысы. Көлік құралдарының бұрылуы. Жүргізушілер беретін сақтандыру белгілері.

Реттелмейтін көше қиылысының белгілері. Реттелмейтін көше қиылысындағы жүргін бөлікті кесіп жүріп өту ережелері.

7. Реттелетін көше қиылыстары. Бағдаршам.

Бағдаршам не үшін қажет?

Бағдаршам белгілері: қызыл, сары, жасыл. 3-секциялы бағдаршам қалай жұмыс істейді.

Бағдаршамы бар көше қиылысында жолды қалай кесіп жүріп өту керек.

Жүргінші бағдаршамы және оның белгілері. Дыбыстағыш қондырғысы бар жүргінші бағдаршамы.

5.

8. Жолды тағы қай жерден кесіп жүріп өтуге болады.

Жер үстіндегі және жер астындағы жүргінші өтпелері, олардың белгілері.

«Жер асты жүргінші өтпесі», «Жер үсті жүргінші өтпесі» жол белгілері.

Мұндай өтпелердің барлығы кезінде жолды кесіп жүріп өту ережелері.

Жүргіншілердің арнайы дабыл белгілері қосылған көлік құралдары (көк жарқылдауыштары және дыбыс дабылдары) жақындаған кездегі іс-әрекеттері.

9. Автобуста және троллейбуста жүру.

Қандай көлік құралдарын бағдарлық деп атайды?

Қала бағдарлық көлігі: автобустар, троллейбустар, трамвайлар, бағдарлық таксилер.

Автобустың және троллейбустың аялдамасы, олардың белгіленулері. Аялдамаға қалай дұрыс өтуге болады. Аялдамада өзін-өзі ұстау ережелері.

Автобус және троллейбус жолаушыларына арналған көлікке кірер кездегі, салон ішіндегі және шығар кездегі ережелер.

Автобустан немесе троллейбустан түскен кезде жүргін бөлікті кесіп жүріп өту ережелері.

10. Трамвайда және көліктің басқа да түрлерінде жүру.

Трамвай аялдамасы. Оның белгіленуі, трамвай аялдамасының автобустікінен айырмашылығы.

Трамвай аялдамасына қалай өту керек. Трамвай аялдамаларында өзін-өздері ұстау ережелері.

Трамвай жолаушыларына арналған кіру кезіндегі, вагон ішіндегі және шығу кезіндегі ережелер.

Трамвайдан түскеннен кейін жүргін бөлікті кесіп жүріп өту ережелері.

Бағдарлық таксилер. Оның бағдарлық автобустан айырмашылығы. Бағдарлық таксилерді қалай дұрыс пайдалануға болады.

Жеңіл автомобильді пайдалану ережелері (кіру, жүру, шығу).

11. Жол белгілері және жолға салынған таңбалар.

Жол белгілері мен жолға таңба салудың мақсаты.

Жол белгілері: «Жүргінші өтпесі» (ақпараттық-көрсеткіштік).

«Жер асты жүргінші өтпесі», «Жер үсті жүргінші өтпесі», «Автобус және (немесе) троллейбус аялдамасының орны», «Трамвай аялдамасының орны», «Жүргіншілер қозғалысына тыйым салынады», «Жол жұмыстары» (барлығы 7 белгі).

6.

12. Ойнауға қай жерде болады және қай жерде болмайды.

Жолдың жүргін бөлігінің жанында, жол жұмыстары жүріп жатқан жерлерде, көлікте ойнаудың қауіптілігі.

Ойнауға және өздігінен жүретін құралдарда жүруге және т.б. арналған жерлер.

Егер доп жолдың жүргін бөлігіне домалап кетсе не істеу керек.

13. ЖКО кезіндегі жарақаттардың түрлері.

Жарақаттар түрлері: сынықтар, ауыртып алулар, жаралар, күйіктер және т.с.с.

Жүргіншіні соққан кезде алынатын жарақаттардың негізгі түрлері.

Жолаушылардың кабинада немесе автомобиль салонында отырғандарында алатын негізгі жарақат түрлері.

Велосипедшілерге тән жарақат алу.

14. Жарақаттанған кезде өзіңе және жолдасыңа қалай көмектесу керек.

Қан ағудың түрлері: артериалдық, веноздық, капиллярлық.

Қан ағуын тоқтату тәсілдері.

Байлап-орау түрлері.

15. Сен – велосипедшісің.

Велосипед тарихы, оның жалпы құрылымы.

Велосипед туралы онымен жүргенде қауіпсіз болу үшін нені білу керек.

14 жасқа дейін велосипедте қай жерде жүруге болады.

16. Қала сыртына шығу.

Қала сыртындағы жол элементтері. Жол жиегі, жүргіншілер жолы – жүргіншілер жүруге арналған жерлер.

Қала сыртындағы жолмен жүргіншілер қозғалысы ережелері.

17. Жол жүргізушілердің көзімен.

Жолдың жүргін бөлігі – жүргізушілердің жұмыс орны.

Жол-көлік оқиғалары (ЖКО) неліктен болады?

Жүргізуші тәртіп бұзған жүргіншілерді қалай көреді?

18. Қорытынды сабақ.

ЖҚЕ туралы диафильмдер, бейнефильмдер, слайдтар көру.

Қорытынды шығару (тестілеу)

7.

2-

СЫНЫП

р/т №	Айы	Сабақ тақырыбы
1.	қыркүйек	Оқушылардың көшелерде және жолдарда өзін-өздері ұстауларының негізгі ережелері.

2.	қыркүйек	Практикалық сабақ (экскурсиялар, үстел үстіндегі ойындар).	
3.	қазан	Аялдау жолы және қозғалыс жылдамдығы.	
4.	қазан	Жүргінші өтпелері.	
5.	қараша	Реттелмейтін көше қиылыстары.	
6.	қараша	Реттелетін көше қиылыстары. Бағдаршам.	
7.	желтоқсан	Реттеуші және оның белгілері.	
8.	желтоқсан	Автобуста және троллейбуста жүру.	
9.	қаңтар	Трамвайда және көліктің басқа да түрлерінде жүру	
10.	қаңтар	Жол белгілері және жолға салынған таңбалар.	
11.	ақпан	Мектепке барар жол. (Сенің күн сайынғы бағдарың).	
12.	ақпан	Ойнауға қай жерде болады және қай жерде болмайды.	
13.	наурыз	ЖКО кезіндегі жарақаттардың түрлері.	
14.	наурыз	Жарақаттанғанда өзіңе және жолдасыңа қалай көмектесу керек.	
15.	сәуір	Сен – велосипедшісің.	
16.	сәуір	Қала сыртына шығу.	
17.	мамыр	Жол жүргізушілердің көзімен.	
18.	мамыр	Қорытынды сабақ.	
	Барлығы:		

1. Оқушылардың көшеде және жолда өзін-өздері ұстау ережелері.

Көшеде неліктен қауіпті. Үлкен қала көшелеріндегі қозғалыстың қиындығы.

Жол қозғалысы ережелерін сақтау – жүргіншілер қауіпсіздігінің кепілі.

Көшелер мен жолдарда өзін-өзі қауіпсіз ұстау ережелерін қайталау.

Қалада (кентте, ауданда) балалармен болатын жол-көлік оқиғаларының жол полициясының мәліметтері бойынша мысалдары.

2. Практикалық сабақ.

Біз жол қозғалысы ережелерін сақтауды үйренеміз – үстел үстіндегі ойындар, макеттер. Қала (кент) бойынша экскурсия. Оқушылар тұратын көшелердің, тұйық көшелердің сипаттамалары.

8.

3. Аялдау жолы және қозғалыс жылдамдығы.

Автомобильдің аялдау және тежелу жолы.

Аялдау жолы өлшеміне әсер ететін факторлар.

Таяу жерде қозғалып келе жатқан көлік алдынан өту қауіптілігі.

Ылғалды және тайғақ жолда жүргіншілер мен жүргізушілер қозғалысының ерекшеліктері.

4. Жүргіншілер өтпелері.

Жүргінші өтпесі және оның белгіленуі. Мектеп шағын ауданындағы жүргінші өтпелері.

Екі жақты және бір жақты қозғалыс жолын кесіп жүріп өту ережелері.

Жолды кесіп жүріп өту кезіндегі қауіпті жағдайлар.

Жер асты және жер үсті жүргіншілер өтпелері, олардың белгіленулері. Олардың бар кезінде жолдан өту ережелері.

Жүргіншілердің арнайы белгілері қосылған көлік құралдарының жақындаған кезіндегі іс-әрекеттері.

Көзге шалынатын аймақта жүргінші өтпесі немесе көше қиылысы болмаған жағдайда жолдың үстін кесіп жүріп өту ережелері.

5. Реттелмейтін көше қиылыстары.

Көше қиылыстарының түрлері.

Жүргізушілер беретін сақтандыру белгілері.

Реттелмейтін көше қиылысы. Реттелмейтін көше қиылысындағы жүргінші өтпелерінің белгіленуі. Реттелмейтін көше қиылыстарынан жүріп өту ережелері. Егер жүргінші өтпесі белгіленбеген болса, жолдың үстін қай жерде қалай кесіп жүріп өтуге болады.

6. Реттелетін көше қиылыстары. Бағдаршам.

Бағдаршам белгілері. Бағдаршамдар түрлері.

Қозғалысқа қатысушылардың бағдаршам белгілері бойынша іс-әрекеттері.

Қозғалысқа қатысушылардың бағдаршам белгілері бойынша іс-әрекеттері. Реттелетін көше қиылысында жүргін бөлікті кесіп жүріп өту ережелері. Мектеп шағын ауданындағы реттелетін көше қиылыстары.

Реттелетін көше қиылыстарындағы өтпелерде балалармен болған жол-көлік оқиғаларының мысалдары (жол полициясының материалдары бойынша). Олардың туындау себептерінің талдауы.

9.

7. Реттеуші және оның белгілері.

Реттеушіге алатаяқ пен ысқырық неге қажет?

Реттеушінің белгілері. Жүргіншілердің осы белгілер бойынша іс-әрекеттері.

Реттеуші белгілерінің бағдаршам белгілерінен артықшылықтары.

8. Автобуста және троллейбуста жүру.

Автобус және троллейбус жолаушыларына арналған аялдамада тұрған, көлікке кірер кездегі, салон ішіндегі және шығар кездегі ережелер.

Жүргін бөлікті аялдамаға жақын қозғалыс кезінде және автобус пен троллейбустан түскен кезде кесіп жүріп өту ережелері. Бұл орайда туындайтын қауіпті жағдайлар.

Автобус немесе троллейбус аялдмасына саяхат.

9. Трамвайда және көліктің басқа да түрлерінде жүру.

Трамвай жолаушыларына арналған аялдмаларда тұрған, кіру кезіндегі, вагон ішіндегі және одан түскен кездегі ережелер.

Жүргін бөлікті аялдамаға жақын қозғалыс кезінде және трамвайдан түскен кезде кесіп жүріп өту ережелері.

Бағдарлық таксиді және жеңіл автомобильді пайдалану ережелері.

10. Жол белгілері және жолға салынатын таңбалар.

Жол белгілерінің топтары және олардың мақсаты.

Жол белгілері: «Бір жақты қозғалыс жолы», «Аялдама орны», «Шлагбаумы бар теміржол өтпесі», «Шлагбаумы жоқ теміржол өтпесі», «Жаяу жүргінші өтпесі» (ескерту), «Балалар», «Жаяу жүргіншілер жолы», «Кіруге тыйым салынады». Сервис белгілері.

Мектеп шағын ауданындағы жол белгілері.

11. Мектепке жол. (Сенің күнделікті бағдарың).

Мектеп шағын ауданы. Мектеп шағын ауданындағы көлік.

Мектеп шағын ауданындағы неғұрлым қауіпті жол қиылыстары.

Мектеп оқушысының жол бағдарында 1-ші сыныпқа қарағанда не өзгерді. Мектеп, үй, кинотеатр, дүкен және т.с.с. жолындағы қауіпсіз жолдарды талдау.

12. Ойнауға қай жерде болады және қай жерде болмайды.

Жүргін бөлікке жақын ойнаудың қауіптілігі. Ауланың қай жерінде ойнауға болады және қай жерінде ойнауға болмайды.

Балалармен болған жол-көлік оқиғаларының мысалдары (жол полициясының материалдары бойынша). Олардың туындау себептерінің талдауы. 10.

13. ЖКО кезіндегі жарақаттардың түрлері.

Жарақаттар түрлері: сынықтар, ауыртып алулар, жаралар, күйіктер және т.с.с.

Жүргіншіні соққан кезде алынатын жарақаттардың негізгі түрлері.

Жолаушылардың кабинада немесе автомобиль салонында отырғандарында алатын негізгі жарақат түрлері.

Велосипедшілерге тән жарақаттанулар.

14. Жарақаттанған кезде өзіңе және жолдасыңа қалай көмектесу керек.

Қан ағудың түрлері: артериалдық, веноздық, капиллярлық.

Қан ағуын тоқтату тәсілдері.

Байлап-орау түрлері.

15. Сен – велосипедшісің.

Велосипедтің жалпы құрылымы, әдеттегі ақаулары, оларды жөндеу.

Жас велосипедшілерге арналған қауіпсіз жүру ережелері.

Балалармен болған жол-көлік оқиғалары мысалдары (жол полициясының материалдары бойынша). Олардың туындау себептерінің талдауы.

16. Қала сыртына шығу.

Қала сырты жолындағы көлік қозғалысы.

Қала сыртындағы жолда жүргіншілер қозғалысының ережелері. Қала сыртындағы жолды қалай дұрыс кесіп жүріп өтуге болады.

Теміржол өтпелері, олардың түрлері. Теміржол өтпелерінен (шлагбаумы бар және шлагбаумы жоқ) жүріп өту ережелері.

17. Жол жүргізушілер көзімен.

Жылдың, тәуліктің мезгілдеріне және ауа райы жағдайларына байланысты жолдың жай-күйі.

Жүргізуші жұмысының ерекшеліктері.

Жүргін бөлігінде жүргіншілерге туындайтын қауіпті жағдайлар жүргізушілердің көзімен.

18. Қорытынды сабақ.

Ойындар, викториналар және т.с.с өткізу. Жол қозғалысы ережелері.

Қорытынды шығару (тестілеу).

11.

3-СЫНЫП

р/т №	айы	Сабақ тақырыбы	С с
1.	қыркүйек	Оқушылардың көшеде және жолда өзін-өздері ұстау ережелері.	
2.	қыркүйек	Оқушылардың көшеде және жолда өзін-өздері ұстау ережелері.	

3.	қазан	Аялдау жолы және қозғалыс жылдамдығы.	
4.	қазан	Жүргіншілер өтпелері.	
5.	қараша	Реттелмейтін көше қиылыстары.	
6.	қараша	Реттелетін көше қиылыстары. Бағдаршам.	
7.	желтоқсан	Реттеуші және оның белгілері.	
8.	желтоқсан	Жолды тағы қай жерден кесіп өтуге болады.	
9.	қаңтар	Автобуста және троллейбуста жүру.	
10.	қаңтар	Трамвайда және көліктің басқа да түрлерінде жүру.	
11.	ақпан	Жол белгілері және жолға таңбалар салу.	
12.	ақпан	Ойнауға қай жерде болады және қай жерде болмайды.	
13.	наурыз	Жарақаттанған кездегі алғашқы медициналық көмек.	
14.	наурыз	Жарақаттанған, жаралап алған кезде алғашқы медициналық көмек көрсете білуге дағдылану.	
15.	сәуір	Сен – велосипедшісің.	
16.	сәуір	Қала сыртына шығу.	
17.	мамыр	Көше жүргізушілер көзімен.	
18.	мамыр	Қорытынды сабақ.	
	Барлығы:		

1-2. Оқушылардың көшеде және жолда өзін-өздері ұстау ережелері.

Жолдағы тәртіп. Жүргіншілердің тротуармен жүрген кездегі міндеттері. Жүргіншіге тротуарда тап болуы мүмкін қауіп.

Өзінді көшеде және достарыңмен, ағаңмен, апаңмен, қарт кісілермен жүргін бөлікті кесіп жүріп өту кезінде қалай дұрыс ұстау керек.

Жүргіншілер мен көлік құралдарының оң жақты қозғалысы.

Көше қиылыстары және олардың түрлері.

Көше және оның құрамдас бөліктері: жүргін бөлік, тротуар туралы әңгіме; олардың мақсаты.

12.

Көше және оның құрамдас бөліктері: жүргін бөлік, жол жиегі, кювет туралы әңгіме.

Жүргіншілер мен велосипедшілердің жолы.

«Үй – мектеп – үй» бағдарын жасап, осы бағдардағы жүргінші үшін барлық қауіпті жерлерді көрсету.

3. Аялдау жолы және қозғалыс жылдамдығы.

Қозғалыс жылдамдығы және автомобильді тежеу. Аялдау жолы және тежеу жолы.

Жүргіншілер мен жүргізушілердің тәуліктің әртүрлі уақытындағы қозғалысының ерекшеліктері.

4. Жүргінші өтпелері.

Екі жақты және бір жақты қозғалысты жүргін бөлікті кесіп жүріп өту ережелері.

Жүргін бөлікті жүріп өту кезіндегі қауіпті жағдайлар.

Балалармен болған жол-көлік оқиғаларының мысалдары (жол полициясының материалдары бойынша). Олардың туындау себептерінің талдауы.

5. Реттелмейтін көше қиылыстары.

Реттелмейтін көше қиылысында жүргін бөлікті кесіп жүріп өту ережелері.

Реттелмейтін көше қиылысында жүргін бөлікті кесіп жүріп өту кезіндегі қауіпті жағдайлар.

Мектеп шағын ауданындағы реттелмейтін көше қиылыстары.

6. Реттелмелі көше қиылыстары. Бағдаршам.

Бағдаршамның мақсаты. Бағдаршам белгілері және олардың мәні. Бағдаршамдар түрлері.

Реттелетін көше қиылысында жүргін бөлікті кесіп жүріп өту кезіндегі қауіпті жағдайлар.

Бағдаршам тарихынан.

Мектепке жақын көше қиылысына экскурсия.

7. Реттеуші және оның белгілері.

Реттеушінің белгілері және жүргін бөлігін осы белгілер бойынша кесіп жүріп өту ережелері.

Жол полициясы. Жол полициясы шешетін мақсаттар мен міндеттер. Жол полициясының инспекторы, оның жұмысы.

13.

8. Жолды тағы қай жерден кесіп жүріп өтуге болады.

Көзге шалынатын аймақта жүргінші өтпесі немесе көше қиылысы болмаған кезде жүргін бөлікті кесіп жүріп өту ережелері.

Мұндай кесіп жүріп өту кезінде туындайтын қауіпті жағдайлар.

Жүргін бөлігін мұндай кесіп жүріп өту кезінде балалармен болған жол-көлік оқиғалары мысалдары (жол полициясы материалдары бойынша). Олардың туындау себептерінің талдауы.

9. Автобуста және троллейбуста жүру.

Жолаушылардың міндеттері.

Автобус пен троллейбусты пайдалану ережелері.

Аялдамаға қозғалыс кезінде және қоғамдық көлік құралынан (автобустан, трамвайдан немесе троллейбустан) түскеннен кейін көшені (жолды) кесіп жүріп өту ережелері.

Мектеп шағын ауданындағы автобус пен троллейбус аядамалары.

Балалармен болған жол-көлік оқиғаларының мысалдары (жол полициясы материалдары бойынша). Олардың туындауы себептерінің талдауы.

10. Трамвайда және көліктің басқа да түрлерінде жүру.

Аялдамаға қозғалыс кезінде және трамвайдан түскеннен кейін жүргін бөлікті кесіп жүріп өту ережелері.

Бағдарлық такси, жеңіл автомобиль, мотоцикл, велосипед, жүк машинасын пайдалану кезінде өзін-өзі қауіпсіз ұстау ережелері.

11. Жол белгілері және жолға салынған таңбалар.

Жол белгілерінің жүргіншілер мен жүргізушілер үшін мәні.

Жол белгілері: «Велосипед жолы», «Велосипедпен жүруге тыйым салынған», Табличкалар.

Жолға салынған таңбалар, оның мақсаттары мен түрлері.

12. Ойнауға қай жерде болады және қай жерде болмайды.

Өздігінен жүретін құралдармен қалада және қала сыртында ойнау мен жүруге арналған жерлер. Теміржолға жақын маңда ойнаудың қауіптілігі.

Мектеп пен үй шағын ауданының қай жерінде ойнауға болады.

13. Жарақаттанғанда алғашқы медициналық көмек.

Жарақат түрлері: сынықтар, ауыртып алулар, жаралар, жаралап алулар, күйіктер және т.с.с. Қан ағудың түрлері: артериалдық, веноздық, капиллярлық.

14.14.

14. Жарақаттанғанда, жаралап алғанда алғашқы медициналық көмек көрсете білуге дағдылану.

Қысып таңып тастау және бұрау салу жөнінен практикалық сабақ.

Орамал сияқты үшбұрыштап, айналдырып және мықтап бекітіп таңып байлау жөнінен практикалық сабақ.

15. Сен – велосипедшісің.

Велосипедте велофигуралар элементімен ойындар және жарыстар.

16. Қала сыртына шығу.

Қала сыртындағы жолмен жүргіншілер қозғалысының ережелері.

Жүргіншіге қала сыртындағы жолда төнетін қауіптіліктер.

Қала сыртында балалармен болатын жол-көлік оқиғаларының мысалдары (жол полициясы материалдарынан). Олардың туындау себептерінің талдауы..

17. Көше жүргізушілер көзімен.

Жол-көлік оқиғасы (ЖКО) деген не?

Жол-көлік оқиғаларының жүргіншілер кінәсінен туындау себептері:

- жүргін бөлікті белгіленбеген жерден кесіп жүріп өту, өте жақын қозғалып келе жатқан көлік алдынан өту, бағдаршамның тыйым салатын белгісіне қарамастан өту;
- жүргін бөлікке кедергілер (автобустың, автомобильдің, бұталардың) артынан кенеттен шыға келу;
- 14 жасқа толмаған балалардың велосипедте жүргін бөлікте жүруі;
- жүргін бөлікте не оған жақын ойнау.

18. Қорытынды сабақ.

Жол қозғалысы ережелері бойынша ойын-жарыс.

Қорытындысын шығару. Үздік оқушыларды марапаттау.

15.

4-СЫНЫП

р/т №	айы	Сабақ тақырыбы
1.	қыркүйек	Жүргіншілер қауіпсіздігі.
2.	қыркүйек	Біз жол қозғалысы ережелерін білеміз бе?

3.	қазан	Жол қозғалысы ережелері білімін тексеру.	
4.	қазан	ЖҚЕ негізгі түсініктері мен терминдері.	
5.	қараша	Ескерту белгілері.	
6.	қараша	Оқушылар топтарының колоннадағы қозғалысы.	
7.	желтоқсан	Адамдар тасымалы.	
8.	желтоқсан	Оқушыларды жүк автомобильдерінде тасу.	
9.	қаңтар	Реттелмейтін көше қиылыстары.	
10.	қаңтар	Автомобильдерді арнайы аспаптармен жабдықтау.	
11.	ақпан	Жүргізушінің еңбегі.	
12.	ақпан	Жолдағы жағдайларды макетте талдау. Арнайы автоалаңдағы практикалық сабақ.	
13.	наурыз	Жол белгілері.	
14.	наурыз	Теміржол өтпелері.	
15.	сәуір	ЖКО-да зардап шеккен балалар жарақаттарының негізгі түрлері мен себептері.	
16.	сәуір	Қан аққан кезде алғашқы медициналық көмек көрсете білуге дағдылану.	
17.	мамыр	Жарақаттанғанда, жаралап алғанда алғашқы медициналық көмек көрсете білуге дағдылану.	
18.	мамыр	Қорытынды сабақ.	
	Барлығы:		

1. Жүргіншілер қауіпсіздігі.

Көлік құралдарының түрлері: жеңіл, жүк, арнайы. Автомобильдер маркалары.

Кез келген қозғалып келе жатқан көлік – адамның қауіпсіздігіне төнген қауіп.

Қала көлігінің үдемелілігі және қозғалыс жылдамдығы.

Машина (автобус, трамвай және т.б.) бірден тоқтай ала ма? Тежеу жолы. Тежелу жағдайы.

Тұрған (тоқтаған) көлік – оны қалай айналып өтуге болады.

Мектепке, дүкенге, кітапханаға, стадионға және т.б. қауіпсіз жолды дұрыс таңдай білу.

16.

2. Біз жол қозғалысы ережедерін білеміз бе?

Балалармен жол-көлік оқиғаларының себептері: жүргіншілердің жол қозғалысы ережелерін сақтамауы, жолаушылардың көлікте өзін-өздері ұстау ережелерін сақтамауы, көшеде және көлікте және т.б. тәртіпсіздік.

Жол қозғалысы ережелерін бұзған балалардың әрекеттерін талқылау.

3. Жол қозғалысы ережелері білімін тексеру.

1-3 сыныптарда алған Жол қозғалысы ережелері жөніндегі материалдарды қайталау.

4. ЖҚЕ негізгі түсініктері мен терминдері.

Жол қозғалысына қатысушы, жүргінші, жүргізуші, аялдама, тұрақ, мәжбүрлі аялдама, жол, жүргін бөлік, тұйық көше, тротуар, жүргінші жолы, жүргінші өтпесі, теміржол өтпесі, көлік құралы, велосипед, тұрғын үй аймағы.

5. Ескерту белгілері.

Ескерту белгілерін бұрылыстың жарық көрсеткіштерімен немесе қолмен көрсету. Бұл белгілердің жүргізушілер мен жүргіншілер үшін мәні.

Бұрылыстар, тежеу, көлік құралын сүйрету кезіндегі, апатты аялдау кезіндегі белгілер.

Дыбыс белгілерін елді мекендерде, жол-көлік оқиғаларының алдын алу жағдайларынан басқа, беруге тыйым салынған.

6. Оқушылар топтарының колоннадағы қозғалысы.

Оқушылар топтарының тротуарда, жол жиегінде, жүргінші өтпесінде қозғалысының тәртібі.

Оқушылардың колоннамен қозғалысының тәртібі.

Оқушылар топтарын жалпылама пайдаланылымдағы көлікке отырғызу тәртібі.

7. Адамдар тасымалы.

Адамдарды автобуста, жеңіл, жүк автомашиналарында тасу қалай жүзеге асырылады?

Тасымалданатын адамдар саны, сақтық шаралары, қозғалыс жылдамдығы.

Адамдар тасымалы кезінде нелерге тыйым салынады?

8. Оқушыларды жүк автомобильдерінде тасымалдау.

Оқушыларды жүк автомобильдерінде тасымалдаудың ерекшеліктері. Қорапты отырғыштармен жабдықтау, алып жүрушілердің болуы, автомобильде «Балаларды тасымалдау» айырым белгілерін орнату.

Оқушыларды мінгізу және түсіру ережелері. Оқушыларды жүк автомобилімен тасымалдаған кезде олардың өзін-өздері ұстау ережелері.

Реттелмейтін көше қиылыстары дегеніміз не?

«Бірдей маңызы бар» және «тең емес мәндегі» жолдар түсінігі.

Жүргізушілер өздерін реттелмейтін жол қиылысында қалай ұстайды?

Бұл жерде қандай жол белгілері тұра алады? Басымдық белгілері тобымен танысу.

10. Автомобильдерді арнайы аспаптармен жабдықтау.

Арнайы автомобильдер: өрт, полиция, жедел медициналық көмек, апаттық.

Автомобильдерді арнайы түске бояу, дыбыс белгілерімен және көк пен қызыл түсті жарқылдауық маяктарымен жабдықтау.

Арнайы автомобильдердің өту кезіндегі артықшылықтық құқықтары.

Қызыл сары және сары түсті жарқылдауық маяктармен жабдықталған көлік құралдары.

11. Жүргізушінің еңбегі

Жүргізуші жұмысы – бұл аса мұқияттылықты қажет ететін және жауапты жұмыс.

Жүргізушінің қозғалыс қауіпсіздігін сақтау жөніндегі міндеттері.

Жүргіншілердің ЖҚЕ сақтаулары, олардың жеке бастарының қауіпсіздігін қамтамасыз етеді және жүргізушілердің жұмысын жеңілдетеді.

Автомобиль немесе автобус жүргізушісімен кездесу.

12. Жол жағдайларын макетте талқылау.

Арнайы автоаалаңдағы практикалық сабақ.

Макетте балалар тап болатын жол жағдайлары қаралады.

Нақтысына ұқсатылған көшелерде әртүрлі жол белгілері, жүргіншілер бейнелері мен ойыншық машиналар қойылады.

Оқушылардың тротуармен және жүргінші өтпелерімен қозғалысы.

Реттеушінің белгілері.

13. Жол белгілері.

Жүргіншілер мен велосипедшілерге арналған жол белгілері.

14. Теміржол өтпелері.

Мектеп оқушыларының теміржол маңында өзін-өздері ұстауы.

Олардан жаяу және көлікпен кесіп жүріп өту ережелері.

Күзетілетін және күзетілмейтін теміржол өтпелері.

Поездарды (электropоездарды) пайдалану кезіндегі шарттар.

15. ЖКО-да зардап шеккен балалар жарақаттарының негізгі түрлері мен себептері.

Балалардың кінәларынан болатын жол-көлік оқиғалары.

Жол-көлік оқиғаларында көбіне орын алатыны: бір жерлерін ауыртып алулар, шығып кетулер, сынықтар.

Қан ағудың түрлері: артериалдық, веноздық, капиллярлық.

16. Қан аққан кезінде алғашқы медициналық көмек көрсете білуге дағдылану.

Өзіне-өзі және өзара көмек түсінігі.

Қан ағуды тоқтату.

Қысып таңып тастау және бұрау салу жөнінен практикалық сабақ.

Орамал сияқты үшбұрыштап, айналдырып және мықтап бекітіп таңып байлау жөнінен практикалық сабақ.

17. Жарақаттанғанда, жаралап алғанда алғашқы медициналық көмек көрсете білуге дағдылану.

Бас, көкірек қуысы, шынтақ, тізе, аяқ-табан немесе білек-қар буындары жарақаттанғанда орап-таңу түрлері және техникасы.

18. Қорытынды сабақ.

Қорытынды шығару (тестілеу)

р/т №	айы	Сабақ тақырыбы	С са
1.	қыркүйек	Біздің қала (кент), аудан.	
2.	қыркүйек	Жол-көлік оқиғаларының себептері.	
3.	қазан	Жол таңбаларының мақсаты.	
4.	қазан	Қосымша секциялары бар бағдаршам белгілері.	
5.	қараша	Реттеушінің белгілері.	
6.	желтоқсан	Жол белгілері және олардың мақсаты.	
7.	желтоқсан	Жол белгілері және олардың мақсаты.	
8.	қаңтар	Жүргізуші еңбегінің ерекшеліктері және оның негізгі міндеттері. Заманауи көлік – жоғары қауіптілік аймағы. Қоғамдық көлік.	
9.	ақпан	Ауа райы жағдайларының жол қозғалысы қауіпсіздігіне әсері.	
10.	наурыз	Велосипедте жүру.	
11.	наурыз	Қан аққан кездегі алғашқы медициналық көмек көрсету ережелері.	
12.	сәуір	Жарақаттанғанда алғашқы көмек көрсету ережелері. Аяқ-қол шығып, сынғанда алғашқы медициналық көмек көрсету ережелері.	
13.	сәуір	Мектеп оқушыларының ЖҚЕ насихаттауға қатысуы.	
14.	мамыр	Қорытынды сабақ.	
	Барлығы:		

1. Біздің қала (кент), аудан.

Біз тұратын қала (кент). Қаладағы (кенттегі) көлік және жүргіншілер қозғалысы неғұрлым үдемелі көшелер. Мектеп шағын ауданы туралы, оның көлік қатынасы таралы әңгіме.

2. Жол-көлік оқиғаларының себептері.

Қалада (кентте), ауданда көлік құралдары санының өсімі (жергілікті жол полициясы бөлімшесінің материалдары бойынша). Тұрғындардың көбеюі.

Жол-көлік оқиғаларының себептері және олардан сақтандыру шаралары.

Қалалық (аудандық) көліктегі қозғалыс қауіпсіздігі комиссиялары қабылдайтын шаралар.

20.

3. Жолға таңба салудың мақсаты.

Жол таңбаларының мақсаты және оның көлік құралдары мен жүргіншілердің қозғалысын реттеудегі рөлі.

Көлденеңінен және тігінен салынған таңбалар.

4. Қосымша секциялары бар бағдаршамның белгілері.

Бір және екі қосымша секциялары бар үш секциялы бағдаршамдар.

Бағдаршамдардың осы үлгісі белгілерінің мәні.

Бір және екі қосымша секциялары бар үш секциялы бағдаршамдар пайдаланылатын көше қиылысы макетінде жол жағдайларын талқылау.

5. Реттеушінің белгілері.

Реттеушінің денесі мен қимылдарының орналасуы, олардың мәні.

Реттеушінің қимылдарын білуді бекітуге арналған практикалық сабақ.

6-7. Жол белгілері және олардың мақсаты.

Жол белгілерінің 7 тобы: ескерту, басымдылық, тыйым салатын, алдын-ала жазылатын, ақпараттық-көрсеткіштік, сервис, қосымша ақпарат (табличкалар).

Жол белгілерінің мақсаттары.

Жол белгілерінің орнатылатын жерлері.

8. Жүргізуші еңбегінің ерекшеліктері және оның негізгі міндеттері.

Заманауи көлік – жоғары қауіптілік аймағы.

Қоғамдық көлік.

Жүргізуші еңбегінің психофизиологиясына әсер ететін факторлар.

Жүргізуші еңбегінің қиындығы неде?

Автомобильдің, автобустың қозғалысы кезінде жүргізушіні неліктен әңгімемен алаңдатуға болмайды?

Заманауи көлік түрлерінің қысқаша сипаттамалары.

Жүргізушілер кінәсінен болатын ЖКО: қозғалыс жымдамдығын көтеру, жүргінші өтпелерін жүріп өту, қоғамдық көлік аялдамалары, басып озу ережелерін бұзу, көлікті алкогольді мас немесе есірткіге елту күйінде басқару.

Қоғамдық көлікті пайдаланған кезде өзін-өзі қауіпсіз ұстаудың негізгі ережелері

Жолаушыға көлікке отыру, одан түсу кезінде, қозғалыс кезінде және апатты жағдайларда төнетін қауіптер.

Жол-көлік оқиғалары, олардың туындау себептері және мүмкін болатын салдарлары.

9. Ауа-райы жағдайларының жол қозғалысы қауіпсіздігіне әсері.

Қысқа жарық күн.

Мүмкін көз шағылыстырар жарқыраған күн.

Температураның құбылуы. Суықтық. Жылымық.

Жауын, қар, тұман.

Жауынды күні тағы қандай қосымша қиындықтарды ескеру керек.

10. Велосипедте жүру.

Шығар алдында велосипедті қарап алу. Велосипедті жарақтап алу.

Жабық алаңда мұғалімнің немесе үйірме жетекшісінің қадағалауымен оқу-жаттығу жүруі.

Велосипед қозғалысына арналған жерлер.

Жол үстіндегі қозғалыс кезінде велосипедті басқару құқығына қойылатын жас шегі.

Велосипедшілермен болатын жол-көлік оқиғалары және олардан сақтандыру шаралары.

11. Қан аққан кезде алғашқы медициналық көмек көрсету ережелері.

Қан ағуын уақытша тоқтату тәсілдері.

Артерияны саусақпен басу нүктелері.

Қолда бар құралдардан қан тоқтататын бұрау салып орап тастау ережелері.

12. Жарақаттанған кезде алғашқы медициналық көмек көрсету ережелері. Аяқ-қол шығып, сынғанда алғашқы медициналық көмек көрсету ережелері.

Жараның асқындап кетуінің алдын алу.

Басты және кеудені зарарсыздандырылған таңғышпен (бинтті, орамал сияқты үшбұрышты, қолда барымен) орап тастау.

Бекітетін таңғышты, таңғыш тақтаны не сымды, қолда барын орап таңу ережелері.

Зардап шеккендерді эвакуациялау.

Зардап шеккендерді зембілсіз алып жүру тәсілдері.

22.

13. Мектеп оқушыларының ЖҚЕ насихаттауға қатысуы.

Бастауыш сынып оқушыларына арналған «Қозғалыс қауіпсіздігі» тақырыбына ертеңгіліктер ұйымдастыру.

ЖҚЕ насихаттау үшін қабырға басылымын, мектеп радиоторабын пайдалану.

Қозғалыстың жас инспекторлары (ҚЖИ) отрядтарының жұмысына қатысу және сабақтардың алдында және сабақтар біткесін мектеп алдында патрульдеу. ЖҚЕ бұзушылармен жұмыс.

14. Қорытынды сабақ.

Тестілеу.

6-СЫНЫП

р/т№	айы	Сабақ тақырыбы
1.	қыркүйек	Жол қозғалысы ережелері (қайталау).
2.	қыркүйек	Көлік құралдарының қозғалысы.
3.	қазан	Көлік құралдарының аялдау жолы.
4.	қазан	Көлік құралдарының нөмір, айырым белгілерінің және жазбаларының мақсаты.
5.	қараша	Оқушылардың жол-көлік оқиғағасы кезінде өзін-өздері ұстаулары.
6.	қараша	Өртүрлі жарақат алғанда алғашқы медициналық көмек көрсету.
7.	желтоқсан	Жарақаттанғанда, жаралап алғанда және жазатайым жағдайларда көрсетілетін алғашқы медициналық көмек. Зардап шегіп, ес-түссіз жатқандарға алғашқы медициналық көмек көрсетудің ерекшеліктері.
8.	желтоқсан	Жол қозғалысының қауіпсіздігі.
9.	қаңтар	Қозғалыстың жас инспекторлары – ҚЖИ.
10.	қаңтар	Жол қозғалысына қатысушылардың құқықтары, міндеттері және жауапкершілігі.

11.	ақпан	Жүргіншілерге арналған жол қозғалысы ережелері. Жол «қақпандары».
12.	наурыз	Велосипедке қойылатын техникалық талаптар. Велосипедшілер қозғалысына қойылатын қосымша талаптар.
13.	сәуір	Жол-көлік оқиғасына әкеліп соғатын жол жағдайларын зерттеу.
14.	мамыр	Қорытынды сабақ.
	Барлығы:	

1. Жол қозғалысы ережелері (қайталау).

Жүргіншілердің көшелердегі және жолдардағы қозғалысы ережелерін қайталау, бағдарлық көлік құралдарын (автобус, троллейбус, трамвай, бағдарлық такси) пайдалану.

24.

2. Көлік құралдарының қозғалысы.

Көлік құралдары қозғалысының жылдамдығы. Жылдамдықты шектеу.

Жүргізуші автомобилін елді мекенде, халықаралық жолдарда қандай жылдамдықпен жүргізуге тиіс?

Автомобильдердің арасындағы қашықтық деген не?

Қозғалыстың басталуы және көлік құралдарының қозғалыс кезіндегі орналасуы. Қозғалыс бағытын өзгерту.

Автомобильдер мен мотоциклдердегі жарықтандырғыш аспаптар. Жарықтандырғыш аспаптарды қолдану ережелері.

3. Көлік құралдарының аялдау жолы.

Көлік құралын тоқтатуға қажетті уақыт.

Аялдау жолы. Аялдау жолының есебі.

Аялдау жолына әсер ететін факторлар.

4. Нөмір, айырым белгілерінің және көлік құралдарындағы жазбалардың мақсаты.

Нөмір, айырым белгілері және көлік құралдарындағы жазбалар және олардың мақсаты.

Нөмір белгілерінің орнатылатын жерлері.

Автопоезға, қолмен басқарылатын автомобильге, оқу-жатығу автомобиліне айырым белгілері.

Көлік құралын иіlmелі сүйретпемен тартып жүргізген кезде тарту тросының таңбалануы.

Айырым белгілерінің жүргіншілер үшін мәні. Сүйретіп келе жатқан көлік құралының қозғалысы кезіндегі жүргіншілердің сақтық шаралары.

5. Оқушылардың жол-көлік оқиғасы (ЖКО) кезінде өзін-өздері ұстауы.

Жол-көлік оқиғасына қатысқандар мен оны көрушілердің өзін-өздері ұстауы.

«Жедел жәрдем» шақыру. Алғашқы дәрігерге дейінгі көмек көрсету мүмкіндігі. Алғашқы медициналық көмек көрсету кезіндегі іс-әрекеттер тізбегі.

6. Өртүрлі жарақаттар алу кезіндегі алғашқы медициналық көмек көрсету.

Жараларды өңдеу тәсілдері. Асептик және антисептик шаралары.

Жарақаттанған кезде ауруды бәсеңдету тәсілдері.

Басты ауыртып алған және омыртқа зақымданған кездегі алғашқы медициналық көмек көрсету ережелері.

25.

7. Жараланған, жарақаттанған және жазатайым оқиғалар кезіндегі алғашқы медициналық көмек көрсету. Зардап шегіп, ес-түссіз жатқандарға алғашқы медициналық көмек көрсетудің ерекшеліктері.

Жараланған кездегі алғашқы медициналық көмек.

Жаралардың асқынып кетпеуінің алдын алу.

Таңу және орап, байлау түсініктері.

Бас пен кеудеге, іш пен аяқ-қолға және бұт аралығына зарарсыздандырылған таңғыш салу ережелері.

Клиникалық өлім туралы түсінік.

Өкпенің тыныс алуының бұзылуы. Белгілері. Алғашқы көмек.

Жүректің тоқтауы. Белгілері. Алғашқы көмек.

Жүрекке сыртқы массаж жасау техникасы.

Қолдан демалдыру. «Ауыздан ауызға» қолдан демалдыра және жүрекке жабық (тікелей емес) массаж жасай білу дағдылары.

8. Жол қозғалысы қауіпсіздігі.

Жол қозғалысы қауіпсіздігі не нәрсеге байланысты?

Жол қозғалысы қауіпсіздігінің сақталуын қадағалайтын кім?

Жол полициясы қызметкерлерінен басқа көшелер мен жолдардағы тәртіпті тағы кім қадағалайды?

Жол қозғалысы ережелерін бұзған велосипед жүргізушілері мен жүргіншілерге қандай шаралар қолданылады?

Егер мектеп оқушысы ЖҚЕ бұзса, онда бұл үшін қандай жағдайларда ата-анасын жауапкершілікке тарта алады?

9. Жол қозғалысының жас инспекторлары – ҚЖИ.

Қозғалыстың жас инспекторлары немен айналысады?

ҚЖИ отрядтары қызметінің негізгі бағыттары.

Қозғалыстың жас инспекторларының слеттері.

10. Жол қозғалысына қатысушылардың құқықтары, міндеттері және жауапкершілігі.

Жол қозғалысы ережелерін қатаң сақтау – қауіпсіздік кепілі.

Жол белгілерін бұзатын адамды қалай жазалауға болады.

Егер бұл орайда адам қаза тапса, ЖКО-ға кінәлі қандай жауапкершілік жүктейді.

2
6.

**11. Жүргіншілерге арналған жол қозғалысы ережелері.
Жол “ қақпандары”.**

Жүргінші тротуармен қозғалыс кезінде қай жағын ұстануға тиіс?

Жүргіншілерге велосипед жолымен қозғалуға рұқсат беріле ме?

«Автоарна» белгісімен таңбаланған жолда жүргіншіге қозғалуға рұқсат беріле ме?

Жүргінші жолды кесіп жүріп өте отырып, қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін қандай ережені орындауға тиіс?

Жүргіншіге көшені (жолды) егер жүргінші өтпесі жоқ болса, кесіп жүріп өтуге рұқсат беріле ме?

Жол бойында өсіп тұрған бұта несімен қауіпті?

Жүргінші тоқтап тұрған екі автомобильдің арасынан жолды кесіп жүріп өтуді бастағанда қандай сақтық шараларын қабылдауға тиіс?

Автобустан түсісімен жолды қалай қауіпсіз кесіп жүріп өтуге болады?

Егер жүргін бөлікте машина көрінбесе, жолды қалайша дұрыс және қауіпсіз кесіп жүріп өтуге болады?

Жолда қандай «тұрмыстық» дағдылар қауіпті?

Егер жолды кесіп жүріп өтіп бара жатқаныңда қандай да бір затыңды түсіріп алсаң не істеу керек?

12. Велосипедке қойылатын техникалық талаптар.

Велосипедшілердің қозғалысына қосымша талаптар.

Велосипедті шығар алдында тексеріп алу. Велосипедті бойыңа қарай іріктеп алу.

Велосипедтегі ақаулар және оларды жою. Велосипедшілер үшін жасқа қарай шектеулер. Жүргін бөліктегі қозғалыс тәртібі.

Маневр жасау, реттелмейтін көше қиылыстарынан жүріп өту ережелері.

Велосипедші жолдың әр бағытында екі жолақтан болған жағдайда велосипедтен түспей кері бұрылуға құқығы бар ма?

Велосипедші қозғалыс бағытын өзгертетіні туралы әрқашан ескерту белгісін беруге тиіс пе?

Жүк тасымалы ережелері.

13. Жол-көлік оқиғаларына әкеліп соғатын жол жағдайларын зерделеу.

Қала (кент) бойынша экскурсия.

Көлік пен жүргіншінің қозғалысын, жол полициясының жұмысын бақылау.

14. Қорытынды сабақ.

Тестілеу.

27.

7-

СЫНЫП

р/т №	айы	Сабақ тақырыбы	
1.	қыркүйек	Автомобиль көлігінің республика экономикасындағы рөлі.	
2.	қыркүйек	Көлік құралдарын пайдалану ережелері.	
3.	қазан	Көлік құралдарының аялдмасы және тұрағы.	
4.	қазан	Интервал және арақашықтық. Қозғалыс жылдамдығы.	
5.	қараша	Қозғалыс жолағы. Басып озу.	
6.	қараша	Жүргізушілердің жұмыс қабілеттілігі және олардың сенімділігі.	
7.	желтоқсан	Автомобильдегі медициналық қобдиша.	
8.	желтоқсан	ЖКО-да зардап шегушінің киімін шешу ережелері.	
9.	қаңтар	Жараланғанда, жарақаттанғанда және жазатайым оқиғалар кезіндегі алғашқы медициналық көмек.	
10.	қаңтар	Сынған кездердегі алғашқы медициналық көмек. Қан аққан кездегі алғашқы медициналық көмек.	
11.	ақпан	Теміржол өтпелерінен жүріп өту. Қала сыртындағы жолдарда.	

12.	наурыз	Велосипедшілер, мопедшілер қозғалысының ережелері. Велосипедтерде, мотоциклдерде және мотороллерлерде жолаушылар мен жүк тасымалы ережелері.	
13.	сәуір	Велосипедшілермен арнайы белгіленген алаңда практикалық сабақтар.	
14.	мамыр	Қорытынды сабақ.	
	Барлығы:		

1. Автомобиль көлігінің республика экономикасындағы рөлі.

Автомобиль паркінің және жүк-жолаушы тасымалы көлемінің өсімі.

Автомобиль жолдары қашықтығының артуы.

Үдемелі жол қозғалысы жағдайларында көлік және жүргіншілер қозғалысын ұйымдастыру.

28.

2. Көлік құралдарын пайдалану ережелері.

Көлік құралдарының түрлері және олардың мақсаты.

Жалпылама пайдаланылымдағы көлік құралдары. Жалпылама пайдаланылымдағы көлік құралдарын пайдалану ережелері.

Жолаушыларды отырғызу және шығару ережелері.

Жүк және жеңіл автомобильмен тасымалдау кезіндегі балалардың өін-өздері ұстау ережелері.

Қозғалыс кезінде жолаушыларға бағдарлық көлік құралы жүргізушісін басқарудан назарын аударуға рұқсат етіле ме?

Қоғамдық көлік жолаушыларының қозғалыс кезінде түрегеліп тұруларына рұқсат етіле ме?

Қандай жағдайда жолаушыларды жолдың жүргін бөлігі жағынан мінгізіп, түсіруге рұқсат беріледі?

3. Көлік құралдарының аялдмасы және тұрағы.

«Аялдама» және «тұрақ» терминдерінің түсінігі.

Көліктің аялдмасы мен тұрағына қай жерде рұқсат беріледі.

Автомобильдер жолдың жүргін бөлігінде қай жерге қойылады.

Ұзақ аялдамаға қай жерде рұқсат берілген.

Қандай жағдайларда көліктің аялдмасы мен тұрағына тыйым салынады.

4. Интервал және арақашықтық. Қозғалыс жылдамдығы.

«Интервал» және «арақашықтық» терминдерінің түсінігі.

Жүргіншінің қауіпсіз арақашықтықты таңдауы.

Автомобильді жолдың тайғақ жағдайында басқару. Кенеттен тежеу.

Жылдамдықты арттыру ЖКО-ға әкеліп соғады.

Жол-көлік оқиғаларының мысалдары.

5. Қозғалыс жолағы. Басып озу.

«Қозғалыс жолағы», «басып озу», «маневр» терминдерінің түсінігі.

Қозғалыс жолағын ауыстыру.

Қозғалыстың қарсы жолағына шығып кету.

Сенімді болмасаң – басып озба!

Қозғалыстың қарсы жолағына шығып кетудің ақыры ауыр зардапты ЖКО-мен аяқталуы мүмкін.

Жол-көлік оқиғаларының мысалдары.

29.

6. Жүргізушілердің жұмысқа қабілеттілігі және олардың сенімділігі.

Жүргіншілердің шаршауы және олардың сенімділігі.

Шаршағандық автомобиль жүргізушісінің мұқияттылығына және реакциясына әсер ете ме?

Алкоголь және оның қозғалыс қауіпсіздігіне әсері.

Жүргізушінің денсаулығы. Сырқаттық жай-күй (созылмалы аурудың асқынуы, психикалық күйзеліс). Руль ұстап отырып ұйықтау.

Есірткі және дәрі-дәрмектік заттар тұтыну. Шылым шегуге қарсы күрес.

7. Автомобильдегі медициналық қобдиша.

Автомобильдің дәрі-дәрмектік қобдишасындағы калий перманганаты (марганцовка) қандай мақсаттарға пайдаланылады?

Автомобильдің дәрі-дәрмектік қобдишасындағы йод қандай мақсаттарға арналған?

Қандай дәрі-дәрмектер ауруды баяулататын болып табылады?

Автомобильдің дәрі-дәрмектік қобдишасындағы аммиактың 10% су ерітіндісі (нашатыр спирті) не нәрсеге арналған?

Егер жолаушының ыстықтығы 39 градустан жоғары көтеріліп кетсе, оған қалай көмектесуге болады?

Автомобильдің дәрі-дәрмектік қобдишасындағы энтеродез немесе белсендендірілген көмір қандай жағдайларда қолданылады?

Жүйкеге күш түскен жағдайда автомобильдің дәрі-дәрмектік қобдишасындағы қандай дәріні қолдану керек?

Адамның бір жері сынғанда автомобильдің дәрі-дәрмектік қобдишасындағы қандай дәрілерді ауруды басу үшін қолдануға болады?

Автомобильдің дәрі-дәрмектік қобдишасындағы S-тәріздес түтікше не үшін қажет?

Автомобильдің дәрі-дәрмектік қобдишасындағы эластикалық таңғыш не үшін қажет?

8. ЖКО-да зардап шегушінің киімін дұрыс шешіп алу ережелері.

Зардап шегушінің сол жақ қолы жарақаттанған кезде көйлегін қалай дұрыс шешіп алуға болады?

Зардап шегушінің қолы жарақаттанғанда көйлегін, пиджагін қалай дұрыс кигізуге болады?

Жансақтау шараларын жүргізген кезде өкпеге ауаның еркін өтуі үшін не істеу керек?

Зардап шегушінің аяғы сынған кезде иммобилизациялық шинаны салу үшін оның киімін шешу қажет пе? 30.

9. Жараланған, жарақаттанған және жазатайым оқиғаларға ұшыраған кездердегі алғашқы медициналық көмек.

Ішкі ағзалардың зақымдануы және ондай кездердегі алғашқы медициналық көмек.

Органдарды ауыртып алу, шығарып алу, буындарды созып алу жағдайындағы түсінік және ондай кездердегі алғашқы медициналық көмек.

Созып алу, шығарып алу, сындырып алу кездерінде аяқ-қолды иммобилизациялау әдістері.

10. Сындырып алған кездегі алғашқы медициналық көмек.

Қан аққан кездегі алғашқы медициналық көмек.

Сүйектердің сынуы жайындағы түсінік және олардың белгілері.

Сынықтардың түрлері және олардың асқынып кетуі.

Жарақаттан есеңгіреу және оның алдын алу.

Сүйектердің: бас сүйегінің, иық тұсының, кеуде қуысының, аяқ-қолдың сынған кездерінде алғашқы медициналық көмек көрсету тәсілдері.

Қан аққан кездегі алғашқы медициналық көмек.

Қан ағуын уақытша тоқтату тәсілдері.

Артерияны саусақпен басу нүктелері.

Қолда бар заттардан қан тоқтататын бұрау салудың ережелері.

Қанның көп кеткен кезіндегі көмек.

11. Теміржол өтпелерінен жүріп өту. Қала сыртындағы жолдарда.

Велосипедшілердің теміржол өтпелерінен жүріп өту ережелері.

Автомобильдің, мотоциклдің (мопедтің) жолаушыларының теміржол өтпесінде аялдауға мәжбүр болған кездегі өзін-өздері ұстау ережелері.

Жүргіншілерге теміржолды қай жерден кесіп жүріп өтуге рұқсат беріледі?

Ауыл көлігі. Тракторлар мен олардың тіркемелері. Өздігінен жүретін ауылшаруашылық машиналары.

Көлік-арба. Мал айдап жүру. Көлік-арба және мал айдау қозғалысына қойылатын қосымша талаптар.

Балалар колоннасын тәуліктің қараңғы уақытында қала сыртындағы жолмен жүргізуге бола ма? Адамдар колоннасы тәуліктің қараңғы уақытында жолмен қозғалып келе жатқанында қалай белгіленуге тиіс?

Жүргіншілер, егер жол жиегімен жүру мүмкін болмаса, елді мекеннен тыс жерде айырма жолағы бар жолдың қай жерімен жүруге тиіс?

Елді мекеннен тыс жерде жолды қай жерден кесіп жүріп өтуге болады? Мотоциклші, егер елді мекеннен тыс жерде мотоциклін қолмен ұстап жүргізіп келе жатса, қай жермен жүруге тиіс? 31.

12. Велосипедшілер мен мопедшілер қозғалысының ережелері. Велосипедтерде, мотоциклдерде және мотороллерлерде жолаушылар мен жүк тасымалы ережелері.

Қай жастан бастап велосипедпен жалпылама пайдаланымдағы жолға шығуға рұқсат беріледі?

Велосипедпен қай жолақта жүріп өтуге болады?

Жолдың жүргін бөлігінің қандай кеңдігінде велосипедші велосипедінен түспей сол жаққа бұрыла алады?

Егер қатарында велосипед жолы бар болса, велосипедшінің жолдың жүргін бөлігімен жүруіне құқығы бар ма?

Велосипедті басқа велосипедпен немесе мопедпен сүйреп жүруге бола ма?

Мопед жүргізушісіне жүргінші жолдарымен жүруге рұқсат етіле ме?

Қай жастан бастап мопедпен жалпылама пайдаланымдағы жолдармен жүруге рұқсат беріледі?

Қай жастан бастап мотоцикл жүргізуге оқытуға рұқсат беріледі?

Мотоциклде (мотороллерде) жүрген кезде міндетті түрде мотошлемдер пайдалану.

Жолаушылардың екiаяқты мотоциклде (мотороллерде) және арбашасы бар мотоциклдегі қозғалыс кезіндегі өзін-өздері ұстау ережелері.

Жүк таситын мотореллерлерде жолаушыларды тасуға тыйым салынады.

Мотоциклдер мен мотороллерлерде жолаушылар тасымалына салынған басқа да тыйымдар.

Велосипедте жолаушы тасымалына рұқсат етіле ме?

Мотоцикл жүргізушісіне жолаушыны артқы орындықта алып жүруге рұқсат етіле ме?

Жүк мотороллерінің қорабында жолаушы тасымалына рұқсат етіле ме?

Велосипед пен мопедте қандай жүкті тасуға тыйым салынған?

13. Велосипедшілермен арнайы белгіленген алаңда практикалық сабақтар.

Велосипедшілердің Жол қозғалысы жөніндегі ережелер бойынша автоалаңдағы ойындары мен сайысы.

Жол қозғалысы ережелері біліміне теориялық емтихан.

Велофигураларды орындай білуге практикалық емтихан.

Жарыс қорытындыларын шығару.

14. Қорытынды сабақ.

Тестілеу.

32.

8-СЫНЫП

р/т №	Айы	Сабақ тақырыбы
1.	қыркүйек	Жол қозғалысы ережелерінің шығу тарихы. Жол белгілерінің халықаралық тілі.
2.	қыркүйек	Қозғалысты реттеу нысандары.
3.	казан	Жол белгілері.
4.	қараша	Жүргіншілер мен велосипедшілердің міндеттері және олардың ЖҚЕ бұзғаны үшін жауапкершіліктері.
5.	қараша	Қауіпсіздіктің жаңа ғасырына (экология мен көлік)
6.	желтоқсан	Ертеңгілікке дайындық, бастауыш сынып оқушылары үшін ЖҚЕ бойынша әңгімелер.
7.	желтоқсан	Қауіпсіздік және жол қозғалысын ұйымдастыру.
8.	қаңтар	Көше қиылыстарын, жүргіншілер өтпелерін, қоғамдық көлік аялдамаларын жүріп өту.
9.	қаңтар	Сынған кездегі алғашқы медициналық көмек көрсету. Қан аққан кездегі алғашқы медициналық көмек көрсету.
10	ақпан	Зардап шегіп, ес-түссіз жатқандарға алғашқы медициналық көмек көрсету.
11	ақпан	Бір жерлері шығып кеткендерге алғашқы медициналық көмек көрсету. Күйген кездегі алғашқы медициналық көмек көрсету.
12	наурыз	Ілінген қозғалтқышы бар велосипед пен мопед.
13	сәуір	Ілінген қозғалтқышы бар велосипедке (мопедке) қойылатын техникалық талаптар. Велосипедшілер қозғалысына қосымша талаптар.
14	мамыр	Қорытынды сабақ.

1. Жол қозғалысы ережелерінің шығу тарихы.**Жол белгілерінің халықаралық тілі.**

Жол қозғалысы ережелерінің әлемде, Ресейде шығуы туралы тарихи очерк.

В.И. Ленин қол қойған қозғалыс ережелері туралы декрет.

КСРО аумағында қозғалыс ережелері бірегей.

Қазақстан Республикасының Жол қозғалысы ережелері.

Белгілердің халықаралық тілі. Тарихи очерк.

Жол белгілерінің мақсаты.

33.

2. Қозғалысты реттеу нысандары.

Бағдаршам мен реттеушінің белгілері. 3-секциялы бағдаршамның белгілері. Қосымша секциялары бар бағдаршамның белгілері.

Бір секциялы бағдаршамдар. Жүргіншілер бағдаршамдары.

Реттеуші. Реттеушінің дене қалпын ұстауы және жесттері, олардың мәндері.

Реттелетін көшелерді, жолдарды кесіп жүріп өту ережелері.

3. Жол белгілері.

Жол белгілерінің топтары, атаулары мен олардың мақсаттары.

Ескерту, басымдылық, тыйым салатын және алдын ала жазатын белгілер.

Ақпараттық-көрсеткіштік, сервис және қосымша ақпарат белгілері (табличкалар). Олардың мақсаттары.

4. Жүргіншілер мен велосипедшілердің міндеттері және олардың ЖҚЕ бұзғаны үшін жауапкершіліктері.

Жүргіншілер мен велосипедшілердің міндеттері – жол қозғалысы ережелерін сақтау. ЖҚЕ бұзғаны үшін тәртіптік және әкімшілік жауапкершілікке тарту.

5. Қауіпсіздіктің жаңа ғасырына (экология және көлік).

Көліктің экологияға әсері (топырақ, өсімдік, адам денсаулығы).

Қоршаған ортаны қорғау.

6. Ертеңгілікке дайындық, бастауыш сынып оқушылары үшін ЖҚЕ бойынша әңгімелер.

Ертеңгіліктің сценарийін дайындау, бастауыш сынып оқушылары үшін ЖҚЕ бойынша әңгіменің мәтіні.

Сынып оқушылары арасында ЖҚЕ бойынша үздік дайындалған әңгіме байқауын өткізу.

7. Қауіпсіздік және жол қозғалысын дайындау.

«Жол қозғалысы қауіпсіздігі» және «жол қозғалысын ұйымдастыру» терминдерінің түсінігі.

Жүргізуші «Жүргізуші – автомобиль – жол – орта» жүйесінің операторы сияқты.

Жол қозғалысының сипаты: көліктік және жаяу тасқын, көше-жол желісі.

Жол полициясы: міндеттері мен функциялары.

34.

8. Көше қиылыстарын, жүргіншілер өтпелерін, қоғамдық көлік аялдамаларын жүріп өту.

«Көше қиылысы», «жүргінші өтпесі» терминдерінің түсінігі.

Реттелетін және реттелмейтін көше қиылыстарынан жүріп өтудің жалпы ережелері. Көлік құралдарының басымдықтары.

Теңмәнді жолдарды «оң жақтан кедергі» принципі бойынша жүріп өту.

«Басты жол», «Жол бер» жол белгілерінің әрекеттері.

Жүргіншілер өтпелері мен қоғамдық көлік аялдамаларын жүріп өту ережелері.

9. Сынған кезіндегі және қан аққан кездегі алғашқы медициналық көмек көрсету.

Сынықтардың түрлері: ашық және жабық.

Ашық сынықтың белгілері қандай? Ашық сынық кезінде алғашқы медициналық көмекті қалай көрсету керек?

Аяқ-қол сүйектерінің жабық сынықтарының белгілері қандай? Қабырғаның сынғандығын қандай белгілер бойынша анықтауға болады?

Табан сүйектері сынған зардап шегушіге қалай көмектесу керек?

Сирақ-жіліншік сүйектері сынған кезде көлік шинасын салудың негізгі ережелері. Жамбас сүйектері сынған кезде алғашқы көмекті қалай көрсетуге болады?

Қан ағудың түрлері: артериалдық, веноздық, аралас және капиллярлық.

Қандай қан ағу неғұрлым қауіптірек деп саналады?

Ішкі қан кетудің барлығын қандай белгілерге қарап болжайды?

Ішкі қан кеткен кезде немесе одан күдіктенгенде алғашқы медициналық көмектің қандай тәсілдері қолданылады?

Қан тоқтататын бұрау ең көп дегенде қанша мерзімге салынуы мүмкін?

Зардап шегушінің аяқ-қолдарындағы жарадан қан аққанда оның ағысын қалай баяулатуға болады? Артериалдық қан ағу кезінде қан тоқтату бұрауы ретінде нені пайдалануға болады?

10. Зардап шегіп, ес-түссіз жатқандарға алғашқы медициналық көмек көрсету.

Клиникалық өлімнің белгілері қандай? Естен айырылғанда не істеу қажет?

Егер зардап шегуші есінен танып жатса, тамыр соғысын қай жерінен анықтауға болады? Егер көмек көрсетуге бір адам ғана қатысса, жансақтауды орындау ережелерін көрсетіңіз? Егер көмек көрсетуге 2 адам қатысса, жансақтауды өткізудің дұрыс ритмін көрсетіңіз?

Егер зардап шегуші талып жатса, оған қалай көмектесуге болады? 35.

11. Бір жерлері шығып кеткендерге алғашқы медициналық көмек көрсету. Күйген кездегі алғашқы медициналық көмек көрсету.

Аяқ-қол шығып кеткен кездегі алғашқы медициналық көмек.

Буындардың шығып кету белгілері қандай?

Жол-көлік оқиғасында жоғарғы сүйек-буындары шығып кеткен зардап шегушіні қандай жағдайда эвакуациялау керек?

Аяқ сүйектері шығып зардап шегушілерді қандай жағдайда эвакуациялау керек? 1 дәрежелі күйікте қалай көмектесуге болады? 1 дәрежелі термиялық күйіктің белгілері қандай?

Егер күйген жерде мөлдір сұйықтыққа толы түйіршіктер пайда болса, ол қандай дәрежедегі күйікке жатады?

Денесінің жекелеген бөліктері сілтілі ерітінділермен күйген зардап шегушіге қалай көмектесуге болады? Денесінің жекелеген бөліктері қышқылдармен күйген зардап шегушіге қалай алғашқы көмек көрсетуге болады?

12. Ілінген қозғалтқышы бар велосипед пен мопед.

Велосипедтер мақсатына қарай қандай түрлерге бөлінеді? Велосипед қандай негізгі бөлшектерден тұрады?

Күш бергіш механизмнің мақсаты қандай және оның әрекетінің принципі қандай? Велосипед жарақтарына не кіреді?

Қай жастан бастап қозғалтқышының жұмыс көлемі кемінде 50 текше метр және ең жоғары конструктивті жылдамдығы 40 км/сағ мотовелосипедті басқарып жүргізуге болады?

Ілінген қозғалтқышы бар велосипед пен мопедтің құрылымы. Техникалық күтімі, пайдалану ережелері. Ілінген қозғалтқышы бар велосипед пен мопедті басқару құқығына қойылатын жас шарты.

13. Ілінген қозғалтқышы бар велосипедке (мопедке) қойылатын техникалық талаптар. Велосипедшілердің қозғалысына қойылатын қосымша талаптар.

Ілінген қозғалтқышы бар велосипед пен мопедті шығарар алдында техникалық жағдайын тексеру. Ақаулары және оларды жою. Велосипедшілердің ретелмейтін көше қиылыстарын кесіп жүріп өту ережелері. Велосипедшілердің жүргіншілер өтпесін кесіп жүріп өту ережелері.

Жолаушылар мен жүк тасымалы ережелері.

14. Қорытынды сабақ.

Тестілеу.

36.